

การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี

THE DEVELOPMENT OF SANGHA ADMINISTRATION IN MUEANG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

พระปิยปราชญ์ อาจารย์โส

วัดเกาะลอย จังหวัดราชบุรี

E-mail: reame876@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เพื่อศึกษาสภาพ เปรียบเทียบ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี พบว่า สภาพการพัฒนาการบริหาร กิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมากทุกด้าน ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาและอุปสรรค คือ พระสงฆ์บางรูปขาดความรู้ความเข้าใจในการ ปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ไม่มีการสรุปผลการทำงาน การสนับสนุนงบประมาณมีข้อจำกัด ขาดแคลนบุคลากรเผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น ควรให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ควรมีการสรุปผลในรูปธรรมทุกครั้ง ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการศึกษา ควรมีการฝึกอบรมบุคลากร ให้มีความรู้มากขึ้น ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุ

คำสำคัญ: การพัฒนา; การบริหาร; กิจการคณะสงฆ์

Abstract

This article was a study of the conditions and comparison, and studied problems, obstacles and suggestions of monks' administration development. This was a mix-method research; the findings were that the developing management condition in overall was at a high level, the different personal factors had no different opinions, therefore rejected the research hypothesis. Problems and obstacles; some lack of knowledge and understanding in the practice of Dhamma, discipline, lack of interaction between temples and communities, did not have a concrete work summary, having a limitations in supporting, lack of personnel spreading knowledge of Buddhism. Therefore, monks should follow the discipline, organized activities to interaction between temples and communities, should have a summary of the work to be concrete every time, the government should support education, and funds for monks' education should be provided.

Keywords: development; management; monks' administration

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการปกครองคณะสงฆ์ไทยที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า มีปัจจัยบางอย่างส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาและเกิดข้อสงสัย กระบวนการแก้ปัญหาในอดีตจึงใช้วิธีเสนอแนวทางการคิดใหม่ที่ถูกต้องกว่าเดิม จัดข้อสงสัย สนับสนุนแนวคิดใหม่ให้กว้างขวาง สร้างและฟื้นความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาแก่สังคม โดยผู้ปกครองจากส่วนกลางจะทำหน้าที่จัดการแก้ปัญหา ตามลักษณะสภาพสังคม วัฒนธรรม และการเมืองไทย โดยทุกครั้งจะใช้การดำเนินตามพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง เป็นเครื่องมือพื้นฐานศรัทธาต่อองค์พระพุทธศาสนา เป็นหลักในการบริหารการปกครองคณะสงฆ์ ใช้สำหรับจัดระเบียบงานปกครองคณะสงฆ์ และใช้วินิจฉัยข้อสงสัยต่าง ๆ ที่มีต่อพระพุทธศาสนา (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ในปัจจุบัน แม้บทบาทของพระพุทธศาสนาทางด้านการเมืองนั้นลดลง แต่บทบาทของพระพุทธศาสนาสำหรับสังคมนั้นยังคงอยู่ และดำรงอยู่ต่อไปพร้อมกับสังคมไทย ด้วยอำนาจหน้าที่ของการปกครองคณะสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ ทั้งในด้านการปกครอง ด้านการรักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา ด้านการส่งเสริมการศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นอำนาจตามพระธรรมวินัย ซึ่งคงใช้ยึดถือปฏิบัติได้ในทุกยุคสมัย แม้กระทั่งในยุคโลกาภิวัตน์ และต้องใช้อำนาจนั้นโดยยึดหลักธรรมาธิปไตยอันเป็นพุทธบัญญัติ ซึ่งการจัดโครงสร้างการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าอำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2545) ทั้งนี้การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ยังคงมีการพัฒนาตามศักยภาพของตน บางท่านพอมีความรู้ความสามารถก็จะพัฒนาได้มาก แต่ถ้าไม่มีกำลังความสามารถก็จะค่อย ๆ พัฒนาไปที่ละน้อย หรือจะพัฒนาเฉพาะส่วนที่ตนถนัด มิได้พัฒนาได้ครบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน จึงทำให้เกิดการพัฒนาไปคนละทิศทาง หรือคนละแนวทาง ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงควรกำหนดนโยบายในการพัฒนาพระสังฆาธิการให้ครอบคลุมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน เพื่อที่จะมีทิศทาง หรือแนวทางในการพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นไปในทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณกำหนดการวิจัยเชิงสำรวจเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 429 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, 2561) คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 207 รูป เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคาดหวังของการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคาดหวังของการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวม

(n=207)

การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์	ระดับความคาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการปกครอง	4.83	0.347	มากที่สุด
ด้านการศาสนศึกษา	4.65	0.478	มากที่สุด
ด้านการศึกษาสงเคราะห์	4.30	0.468	มาก
ด้านการเผยแผ่พระศาสนา	4.81	0.419	มากที่สุด
ด้านการสาธารณูปการ	4.56	0.485	มากที่สุด
ด้านการสาธารณสงเคราะห์	4.23	0.407	มาก
โดยรวม	4.56	0.354	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.354) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่พระศาสนา ด้านการศาสนศึกษา ด้านการสาธารณูปการ และอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังของการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังที่มีต่อการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	F-test	Sig.	ผลการทดสอบ	
			สมมติฐานการวิจัย	ยอมรับ ปฏิเสธ
อายุ	6.171	0.000	✓	
พรรษา	2.537	0.041	✓	
วุฒิสายสามัญ	17.938	0.000	✓	
วุฒิการศึกษานักธรรม	10.128	0.000	✓	

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพบว่า พระสงฆ์ อายุ พรรษา วุฒิสายสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคาดหวังต่อการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

การบริหารกิจการคณะสงฆ์	ปัญหา-อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้านการปกครอง	พระสงฆ์บางรูปขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักพระธรรม วินยชาติปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนไม่มีการสรุปผลการทำงานให้เป็นรูปธรรม	ในแต่ละวัดควรทบทวนให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนควรมีการสรุปผลในการทำงานให้เป็นรูปธรรมทุกครั้ง
ด้านการศึกษา	การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อจำกัดในการ สนับสนุนคณะสงฆ์ขาดแคลนบุคลากรที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการเผยแผ่ความรู้ทางพระพุทธศาสนา อยู่ขาดรางวัลจูงใจ แก่ครูผู้สอน และนักเรียนที่สอบ	ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณรทั้งทางโลกและทางธรรม ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมสั่งสอน พระธรรมวินัยมากขึ้น ควรมีการจัดตั้งทุนสนับสนุนให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนที่สอบได้

ตารางที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์	ปัญหา-อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
ด้านการศึกษา สงเคราะห์	มีงบการเงินประมาณการสนับสนุนทางด้านการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่เพียงพอ พระสงฆ์ให้ความร่วมมือรับผิดชอบในงานศึกษาสงเคราะห์น้อย มีบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ	จัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรและบุตร หลานของชุมชน คณะสงฆ์ควรให้ความสำคัญกับงานศึกษาสงเคราะห์ให้มากขึ้น ควรมีการจัดฝึกอบรมบุคลากรในคณะสงฆ์ให้มีความรู้ความสามารถ
ด้านการเผยแผ่ พระศาสนา	การบรรยายธรรมหรือแสดงธรรมเทศนาในวันสำคัญทางศาสนาไม่สม่ำเสมอ พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่มีจำนวนน้อย พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่มีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีน้อย	ให้มีการจัดกิจกรรมทางการพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ควรมีโครงการฝึกอบรมพระสงฆ์เพื่อทำหน้าที่เผยแผ่ ควรมีโครงการฝึกอบรมพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ให้มีความรู้ด้าน เทคโนโลยีมากขึ้น
ด้านการ สาธารณูปการ	การบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะมีการสนับสนุนไม่เพียงพอ มีงบประมาณในการก่อสร้างและปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่น้อย ไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ภายในวัดน้อย	ควรมีการดูแลปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่ภายในวัดให้มากขึ้น ควรมีการจัดหาทุนปฏิสังขรณ์เสนาสนะอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ภายในวัด
ด้านการสาธารณ สงเคราะห์	ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนจะมีข้อจำกัดตามเงื่อนไขของการดำรงชีพในยุคปัจจุบัน ราชการส่วนใหญ่ขาดการให้ความร่วมมือกับทางวัดบางวัด ไม่มีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือและประสานงานให้กับทางวัด	ควรจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน ควรจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างวัดและหน่วยงานราชการ ควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่และชาวบ้านมีส่วนร่วมกับทางวัดมากขึ้น

จากตารางที่ 3 พบว่า พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ตามข้อเสนอแนะดังนี้

ด้านการปกครอง คือ 1) พระสงฆ์บางรูปขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหลักพระธรรม วินัยขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนไม่มีการสรุปผลการทำงานให้เป็นรูปธรรม

2) ในแต่ละวัดควรกวาดขันให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนควรมีการสรุปผลในการทำงานให้เป็นรูปธรรมทุกครั้ง

ด้านการศาสนาศึกษา คือ 1) การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อจำกัดในการสนับสนุนคณะสงฆ์ขาดแคลนบุคลากรที่จะปฏิบัติ หน้าที่ในการเผยแผ่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาอยู่ขาดรางวัลจูงใจ แก่ครูผู้สอนและนักเรียนที่สอบ 2) ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการศึกษาแก่พระสงฆ์สามเณรทั้งทางโลกและ ทางธรรม ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมสั่งสอน พระธรรมวินัยมากขึ้น ควรมีการจัดตั้งทุนสนับสนุนให้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนที่สอบได้

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ 1) มีงบการเงินประมาณการสนับสนุนทางการศึกษาของคณะสงฆ์ไม่เพียงพอ พระสงฆ์ให้ความร่วมมือรับผิดชอบในงานศึกษาสงเคราะห์น้อย มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ 2) จัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรและบุตร หลานของชุมชน คณะสงฆ์ควรให้ความสำคัญกับงานศึกษาสงเคราะห์ให้มากขึ้น ควรมีการจัดฝึกอบรมบุคลากรในคณะสงฆ์ให้มีความรู้ความสามารถ

ด้านการเผยแผ่พระศาสนา คือ 1) การบรรยายธรรมหรือแสดงธรรมเทศนาในวันสำคัญทางศาสนาไม่ สม่าเสมอ พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่มีจำนวนน้อย พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่มีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีน้อย 2) ให้มีการจัดกิจกรรมทางการพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ควรมีโครงการฝึกอบรมพระสงฆ์เพื่อทำหน้าที่เผยแผ่ ควรมีโครงการฝึกอบรมพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ให้มีความรู้ด้าน เทคโนโลยีมากขึ้น

ด้านการสาธารณูปการ คือ 1) การบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะมีการสนับสนุนไม่เพียงพอ มีงบประมาณในการก่อสร้างและปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่น้อย ไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ภายในวัดน้อย 2) ควรมีการดูแลปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่ภายในวัดให้มากขึ้น ควรมีการจัดหาทุนปฏิสังขรณ์เสนาสนะอย่างเป็นระบบ ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ภายในวัด

ด้านการสาธารณสงเคราะห์ คือ 1) ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนจะมีข้อจำกัดตามเงื่อนไขของการ ดำรงชีพในยุคปัจจุบัน ราชการส่วนใหญ่ขาดการให้ความร่วมมือกับทางวัดบางวัด ไม่มีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือและประสานงานให้กับทางวัด 2) ควรจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน ควรจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างวัดและหน่วยงานราชการ ควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่และชาวบ้านมีส่วนร่วมกับทางวัดมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

1. ความคิดเห็นของพระสงฆ์ในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นพระสงฆ์ในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี คือ ด้านการศึกษา สงเคราะห์ และด้านการสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ พระศาสนา ด้านการศาสนศึกษา และด้านการสาธารณูปการอยู่ในระดับมากที่สุด เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการวรชिरดินทร์ ธมฺมสรโณ (ภักระธรรมวงศ์) (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า 1. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านอุเบกขา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านภรรณา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ ตำแหน่ง อายุ พรรษา และการศึกษามีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า 3.1 ด้านเมตตา ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาควรให้ความรักและเมตตาผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาค ไม่ลำเอียง 3.2 ด้านกรุณา ได้แก่ เจ้าอาวาสควรประกาศให้พระภิกษุสามเณรทราบเกี่ยวกับขอบเขตและข้อกำหนดการจัดสรรสวัสดิการ 3.3 ด้านมุทิตา ได้แก่ การให้คุณและให้โทษแก่บุคลากรควรมีความเป็นธรรม เสมอภาคกันทุกฝ่าย ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก 3.4 ด้านอุเบกขา ได้แก่ เจ้าอาวาสควรวางตัวเป็นกลางเมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งขึ้น ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นคู่กรณีกัน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย อายุ พรรษา วุฒิสายสามัญ และวุฒิการศึกษานักธรรม ที่แตกต่างกัน การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพิพิธพัฒนโกศล (รัชชัย ญาณวีโร) (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรม: กรณีศึกษา พระสังฆาธิการอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า 1. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรม: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจที่สงฆ์ต้องทำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านตั้งใจอยู่ว่าเพื่อนภิกษุสามเณรเป็นผู้มีศีล ซึ่งยังไม่มาสู่อาวาสขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 2. ผลการเปรียบเทียบความเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรม: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพ อายุ พรรษา และการศึกษา มีผลให้ความคิดเห็นที่มีต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรม : กรณีศึกษาพระสังฆาธิการอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. ปัญหา อุปสรรคการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรม: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ เน้นการประชุมเพื่อรับนโยบาย การไม่สามารถรักษาเวลาของการประชุมได้ ไม่ค่อยมีเอกสารประกอบการประชุม ผู้บวชใหม่ไม่ค่อยรู้พระวินัย ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อบังคับภายในพระภิกษุสามเณรที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อยไม่ค่อยได้รับการชื่นชมต่อหน้าสาธารณชน การไม่มีบทลงโทษที่เด็ดขาด ภาวะความเป็นเด็กของสามเณร วัดบางวัดไม่ได้รับการรักษาความสะอาด ไม่มีที่พักหรือห้องที่จัดไว้เฉพาะสำหรับอาคันตุกะ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอภิธานิยธรรม: กรณีศึกษาพระสังฆาธิการอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นโดยเสมอภาคกัน การเคารพรอบเวลาตามระเบียบของที่ประชุม การจัดทำเอกสารประกอบการประชุม การจัดทำรายงานการประชุมพร้อมเสนอที่ประชุมรับรอง การส่งเสริมการศึกษาพระวินัยตั้งแต่แรกบรรพชาอุปสมบท การกำหนดระเบียบภายในวัดโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของพระภิกษุสามเณรภายในวัด การยกย่องพระภิกษุและสามเณรที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อย การลงโทษแก่พระภิกษุสามเณรที่ไม่ให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส การส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักเมตตาในพรหมวิหารธรรม การอบรมศิษย์วัดเป็นประจำ การอบรมสามเณรให้มีกิริยาเรียบร้อย การรักษาความสะอาดภายในบริเวณวัด การส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรม และการจัดที่พักสำรองไว้รองรับพระภิกษุอาคันตุกะ

องค์ความรู้

1) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ที่พึงประสงค์ดังนี้

ด้านการปกครอง เจ้าอาวาสมีการปกครอง โดยยึดหลักตามพระธรรมวินัยและเป็นข้อปฏิบัติ มีการจัดประชุมเพื่ออบรมสั่งสอนด้านวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย บางวัดขาดผู้ช่วยเจ้าอาวาส ขาดผู้ช่วย เหลือในการทำงาน จึงต้องทำงานด้วยตัวเอง

ด้านการปกครอง เจ้าอาวาสมีการปกครอง โดยยึดหลักตามพระธรรมวินัยและเป็นข้อปฏิบัติ มีการจัดประชุมเพื่ออบรมสั่งสอนด้านวัตรปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย บางวัดขาดผู้ช่วยเจ้าอาวาส ขาดผู้ช่วย เหลือในการทำงาน จึงต้องทำงานด้วยตัวเอง

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เปิดสอนธรรมศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เข้ามาศึกษา ตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็ก และเยาวชน มีการสนับสนุนการแจกทุนแก่นักเรียน ตามกรณีของแต่ละวัด

ด้านการเผยแผ่พระศาสนา มีการส่งเสริมการไหว้พระสวดมนต์ และอบรมให้ความรู้เรื่อง ศาสนพิธีแก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป จัดให้มีหนังสือไหว้พระสวดมนต์ เพื่อผู้รักาศิลป ธรรมได้อ่านได้ศึกษาตามความเหมาะสม ขาดบุคลากรในการเผยแผ่

ด้านการสาธารณูปการ การวางแผนด้านการจัดการก่อสร้าง ศาสนสถาน อาคารเสนาสนะ ในวัดมีการตั้งกองทุนสงเคราะห์การศึกษาแก่เด็ก และเยาวชนทุกระดับชั้น การจัดการควบคุม สิ่งก่อสร้างภายในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีการช่วยเหลือวัดที่ขาดแคลน

ด้านการสาธารณสงเคราะห์ อำนวยความสะดวกให้แก่พุทธศาสนิกชนในการเข้าวัดทำบุญ จัดสร้างถนนภายในวัดให้สะดวกแก่การเดินช่วยเหลือในด้านการสาธารณสงเคราะห์เป็นเนื่องน้อยอยู่ เสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มี ข้อเสนอแนะที่มาจากผลการวิจัย สรุปเป็นประเด็นดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) คณะสงฆ์ควรประสานงานร่วมมือกันกับพระสงฆ์ในเขตปกครองในการ กำหนดมาตรฐาน ในการปกครอง โดยบูรณาการหลักการปกครองแบบพุทธธรรม

2) คณะสงฆ์ควรประสานงานจัดตั้งหน่วยงานให้ความรู้เกี่ยวกับ ปกครองให้แก่เจ้าอาวาส หรือพระสงฆ์ในเขตปกครองให้เข้าใจหลัก การปกครองคณะสงฆ์ โดยใช้ องค์กร 6

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) คณะสงฆ์ควรปรับปรุงเนื้อหาให้มีความหลากหลายน่าสนใจเหมาะสมกับพระสงฆ์ในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์

2) คณะสงฆ์ควรพัฒนาหลักการปกครองการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ตอบสนองกับความต้องการของพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

2) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาระบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติกฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ.(2551). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- พระครูพิพิธพัฒนโกศล (ธวัชชัย ญาณวีโร). (2561). *การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอปริหานิยธรรม: กรณีศึกษา พระสังฆาธิการอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2545). *ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- พระอธิการวรชิรินันท์ ธมฺมสรโณ (ภัทรธรรมวงศ์). (2561). *การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหารธรรมของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. (2561). *ทะเบียนพระสงฆ์จำพรรษาอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี*. ราชบุรี: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี.